

Dokumento originalas nesiunčiamas

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius, tel. (8 5) 261 0691, faks. (8 5) 261 0867, el.p. vtek@vtek.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188736355
VTEK duomenų apsaugos pareigūnas: tel. (8) 672 63523, el. p. dap@vtek.lt

Pareiškėjui
Robertui Endrikui
El. p. plunsta@yahoo.com

2020-09-23 Nr. S-2472 -(1.9)

Atsakovui
Plungės rajono savivaldybės tarybos
Etikos komisijai
Siunčiama per E. pristatymas IS
El. p. savivaldybe@plunge.lt

DĖL VYRIAUSIOSIOS TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMO PATEIKIMO

Teikiame Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimą Nr. IGN-5 „Dėl Roberto Endriko skundo“.

PRIDEDAMA. 9 lapai.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Sakalauskas

Jurgita Jurkienė, tel. 8 647 17 610, jurgita@vtek.lt

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS DĖL ROBERTO ENDRIKO SKUNDO

2020 m. rugsėjo 18 d. Nr. IGN-5
Vilnius

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK): pirmininkas Edmundas Sakalauskas, nariai Virginijus Kanapinskas, Evelina Matulaitienė, Antanas Šenavičius ir Martinas Žaltauskas, išnagrinėjusi asmens, dėl kurio priimtas sprendimas, – Roberto Endriko (toliau – ir Pareiškėjas) skundą, kuriuo prašoma panaikinti institucijos – Plungės rajono savivaldybės (toliau – ir Savivaldybė) tarybos Etikos komisijos (toliau – Komisija, Atsakovas) 2020 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą Nr. TK-61 „Dėl Plungės rajono savivaldybės tarybos nario Roberto Endriko elgesio“ (toliau – ir Sprendimas),

VTEK n u s t a t ė:

I Skundžiamo sprendimo turinys

1. Skundžiamu Sprendimu Pareiškėjas pripažintas pažeidusiu Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – ir Kodeksas) 4 straipsnio, kuriuo įtvirtinti valstybės politikų elgesio principai, 6 punkto nuostatas, taip pat rekomenduota viešai atsiprašyti Savivaldybės mero Audriaus Klišonio dėl socialiniame tinkle *Facebook* tikrovės neatitinkančios informacijos pateikimo.

2. Remiantis bylos medžiaga, matyti, kad tyrimas Pareiškėjo atžvilgiu buvo pradėtas, gavus Savivaldybės mero prašymą (gautas 2020 m. liepos 8 d., reg. Nr. Ag-4597) „<...> apsvarstyti ir įvertinti Plungės rajono savivaldybės Tarybos nario, Vieningos Plungės lyderio Roberto Endriko socialiniame tinkle *Facebook* gyventojams skleidžiamą tikrovės neatitinkančią informaciją“ ir pridėtas minėtame socialiniame tinkle vykusio susirašinėjimo dėl Plungės rajone organizuojamo nemokamo keleivių vežimo vietinio susisiekiimo miesto ir priemiesčio maršrutų autobusais ištraukas.

3. Tyrimas buvo pradėtas 2020 m. liepos 23 d. vykusiam Komisijos posėdyje. Jo metu 4 iš 6 dalyvavusių Komisijos narių balsavo už siūlymą pradėti tyrimą ir įvertinti, ar Pareiškėjas nepažeidė Kodekso nuostatų, socialinio tinklo *Facebook* Savivaldybės paskyroje paskelbdamas komentarą „<...> meras uždraudė, nes rado „kabliukų“ įstatymuose. Bet liepos gale bus tarybos posėdis, ištaisysim klaidas ir tada tikrai nebeliks klausimų“ (2020 m. liepos 23 d. Komisijos posėdžio protokolas Nr. TK-55).

4. 2020 m. liepos 27 d. Pareiškėjas buvo informuotas, kad Komisijoje buvo gautas Savivaldybės mero prašymas dėl jo elgesio įvertinimo, pateiktas minėtojo 2020 m. liepos 23 d. Komisijos posėdžio protokolo išrašas ir paprašyta iki 2020 m. rugpjūčio 7 d. pateikti paaiškinimą. Pareiškėjas šį pranešimą gavo 2020 m. liepos 31 d.

5. Pareiškėjas 2020 m. rugpjūčio 5 d. pateikė Komisijai paaiškinimą, kuriame nurodė, kad 2020 m. birželio 29 d. socialinio tinklo *Facebook* Savivaldybės paskyroje pastebėjo informaciją, jog UAB „Plungės autobusų parkas“ įpareigotas nuo š.m. liepos organizuoti nemokamą keleivių vežimą. Džiaugdama šia žinia, teigė, patalpinęs komentarą, kad vykdomas Vieningos Plungės rinkimų pažadas ir koalicijos programa. Nurodė, nieko apie tai nežinojęs, nes Taryboje toks sprendimas nebuvo svarstomas. Praėjus kelioms dienoms nuo minėtojo komentaro paskelbimo, teigė, kad jam paskambino Savivaldybės meras ir „<...> priekaištaudamas ėmė teirautis, kas nusprendė, kad UAB

„Plungės autobusų parkas“ vežtų keleivius nemokamai“. „<...> pokalbio metu akcentavau, kad nėra taip svarbu, kas suklydo, bet raginau šią klaidą ištaisyti, surengiant neeilinį Tarybos posėdį, priimant sprendimą dėl nemokamo keleivių vežimo <...> siūliau *padaryti* posėdį nuotoliniu būdu bei įteisinti tai, kas visuomenei jau ištransliuota.“ „[Savivaldybės meras] liejo piktus kaltinimus [Savivaldybės] administracijos direktoriui Mindaugui Kaunui, UAB „Plungės autobusų parkas“ valdybai, savivaldybės specialistui Evaldui Jankauskui <...> buvo noras areštuoti valdybos narių turtą, specialistui *padaryti* neeilinę atestaciją ir kažkaip nubausti už klaidą“. „<...> susidariau nuomonę, kad meras <...> prieštarauja, draudžia nemokamai vežti keleivius, daro tai sąmoningai“. Pareiškėjas nurodė, jog 2020 m. liepos 3 d. buvo priimtas sprendimas, kad keleiviams reikia mokėti už bilietus, taigi nemokamas vežimas autobusais vyko dvi dienas (nuo 2020 m. liepos 1 d. iki 2020 m. liepos 2 d.). Nurodė, kad 2020 m. liepos 3 d. socialinio tinklo *Facebook* Savivaldybės paskyroje viena moteris jo paklaususi: „ko meluojate, kad vežate nemokamai, *šnd.* jau reikia mokėti. Laukiu paaiškinimo“. „Aš jai atsakiau taip, kaip buvau susidaręs nuomonę iš pokalbių su A. Klišoniū, M. Kaunu ir R. Mačiuičiu“ – teigė Pareiškėjas. „Maniau, kad meras turėjo galimybę paskelbti neeilinio Tarybos posėdžio datą, įrašyti aktualų klausimą į darbotvarkę, numanyti balsavimo rezultata, nes matė mūsų nusiteikimą ir raginimą, bet to nedarė, ieškojo „kablukų“ kaip to nedaryti. Natūralu, kad, viešai atsakydamas į moters komentarą, aš negalėjau surašyti visų niuansų kaip meras ruošiasi areštuoti turtą [UAB „Plungės autobusų parkas“] valdybos nariams ar po atestacijos atleisti darbuotoją, todėl pasakiau buitinės kalbos stiliumi, kad „meras uždraudė, nes rado „kablukų“ įstatymuose <...>“.

6. Pareiškėjui nedalyvaujant, Tarybos Etikos komisija priėmė sprendimą, kuriuo konstatavo, kad Pareiškėjas, pažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkto nuostatas, ir rekomendavo viešai atsiprašyti Savivaldybės mero Audriaus Klišonio dėl socialiniame tinkle *Facebook* tikrovės neatitinkančios informacijos pateikimo. Sprendimas Pareiškėjui 2020 m. rugpjūčio 13 d. buvo išsiųstas registruotąja pašto korespondencijos siunta ir viešai paskelbtas 2020 m. rugpjūčio 14 d. leidinyje „Plungė“ (Nr. 64 (2734)).

7. Pareiškėjo skundas ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka VTEK gautas 2020 m. rugpjūčio 18 d. Terminas skundui pateikti nebuvo praleistas.

VTEK nagrinėjimo dalykas yra tik Komisijos priimtas Sprendimas bei jo turinys, nevertinant tarp Pareiškėjo ir Savivaldybės mero galbūt atsiradusio konflikto priežasčių, jo eigos ir kitų jį lėmusių aplinkybių.

II Pareiškėjo skundas

Pareiškėjas nesutinka su priimtu Sprendimu ir prašo jį panaikinti, remdamasis tokiais argumentais:

8. Komisija ignoravo Pareiškėjo gynybos teisę. Posėdžio, kurio metu buvo priimtas skundžiamas Sprendimas, metu Tarybos Etikos komisija nenagrinėjo Pareiškėjo pateiktame paaiškinime nurodytų aplinkybių, į argumentus nebuvo atsižvelgta, todėl, Pareiškėjo teigimu, galima daryti prielaidą, kad Komisijos nariai turėjo išankstinę nuomonę.

9. Komisija nevertino, ar Pareiškėjo komentaras, atsižvelgiant į jo turinį, yra informacijos, ar labiau nuomonės pateikimo pobūdžio. Pareiškėjo įsitikinimu, jis pateikė savo nuomonę, o tai nėra draudžiama. Lietuvos aukščiausiasis teismas yra nurodęs, kad „<...> siekiant tinkamai atskirti žinią nuo nuomonės, negalima apsibijoti tik atskirų frazių pažodiniu vertinimu, todėl vien tai, jog konkrečiose ginčytinose frazėse yra daugiau teigiamojo nei svarstomojo pobūdžio informacijos, nereiškia, kad atsakovas pateikė žinią, o ne savo subjektyvų tam tikrų duomenų vertinimą. Svarbiausia yra įvertinti kontekstą, autoriaus formuluotes, ar jo teikiama informacija yra suprantama kaip neginčytinas faktas, ar kaip jo asmens vertinimas <...>“ – teigė Pareiškėjas. Komisija pasirinko vieną sakinį ir vieną žodį „uždraudė“, nors diskusija nemokamo keleivių vežimo klausimais su meru socialiniame tinkle vyko ilgiau. Iš jos turinio, pasak Pareiškėjo, galima matyti, kad jis nieko žeidžiančio nepasakė, nesiekė meluoti ar žeminti Savivaldybės merą. Prie savo Komisijai teikto

paaiškinimo, kaip teigia, jis buvo pridėjęs visus, neredaguotus su Savivaldybės meru vykusio susirašinėjimo socialiniame tinkle komentarus, iš kurių galima buvo spręsti apie bendrą kontekstą.

10. Pareiškėjas remiasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatomis, numatančiomis, kad asmuo atleidžiamas nuo atsakomybės, jeigu įrodo, kad skelbdamas tikrovės neatitinkančią informaciją apie viešąjį asmenį, veikė sąžiningai, siekdamas supažindinti visuomenę su tokio asmens veikla (Civilinio kodekso 2.24 straipsnio 6 dalis). Pareiškėjo teigimu, privataus asmens gyvenimas yra neliečiamas, tačiau viešam asmeniui tenka aukoti dalį savo privatumo ir kartais išklausti nepagrįstos kritikos, nes nuomonių įvairovė apie viešojo asmens veiklą yra didesnė vertybė, užtikrinanti demokratinės visuomenės raidą. Asmens galimybė laisvai formuoti savo pažiūras, įsitikinimus yra būtina demokratijai sukurti ir išsaugoti.

11. 2020 m. rugsėjo 16 d. vykusio VTEK posėdžio, kuriame buvo nagrinėjamas Skundas, metu Pareiškėjas informavo, kad Komisija nesikreipė į jį dėl papildomos, ginčo aplinkybėms įvertinti galbūt reikšmingos medžiagos pateikimo. Teigė, kad minėtasis, socialiniame tinkle vykęs susirašinėjimas parodo politinės kultūros trūkumą.

Remdamasis visais išdėstytais argumentais, Pareiškėjas kelia abejones dėl priimto Sprendimo teisėtumo bei pagrįstumo ir prašo jį panaikinti.

III Atsakovo atsiliepinimas

Atsakovas nesutinka su Pareiškėjo skundu, remdamasis tokiais motyvais:

12. Komisijoje gautas Pareiškėjo paaiškinimas dėl jo atžvilgiu pradėto tyrimo buvo pateiktas visiems Komisijos nariams. 2020 m. rugpjūčio 10 d. vykusio Komisijos posėdžio metu paklausus, ar nariai yra su juo susipažinę, buvo patvirtinta, kad taip, todėl minėtame posėdyje gautas Pareiškėjo paaiškinimas nebuvo pagarsintas. Vyko diskusija, kurios metu Komisijos nariai išreiškė savo nuomonę apie pateiktą paaiškinimą, ką patvirtina 2020 m. rugpjūčio 10 d. vykusio Komisijos posėdžio protokolas. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo argumentas, kad Komisijos nariai turėjo išankstinę nuomonę, yra nepagrįstas.

13. Atmestina ir tai, kad Pareiškėjas neturėjo galimybės pasinaudoti gynybos teise. Atsakovo teigimu, teikdamas paaiškinimą, Pareiškėjas informavo, kad 2020 m. rugpjūčio 10 d. vykiančiame Komisijos posėdyje negalės dalyvauti, tačiau neprašė sudaryti galimybės jame dalyvauti, t.y. paskirti kitą nagrinėjimo datą.

14. Pasak Atsakovo, Komisija nagrinėjo ne vieną frazę, kaip teigia Pareiškėjas, o visą socialiniame tinkle paskelbtą komentarą. Daugumos Komisijos narių nuomone, jis buvo neetiškas ir skleidžiantis tikrovės neatitinkančią informaciją Savivaldybės mero atžvilgiu.

15. 2020 m. rugsėjo 16 d. vykusio VTEK posėdžio, kuriame buvo nagrinėjamas Skundas, metu Atsakovo atstovas nedalyvavo.

Atsakovas, atsižvelgdamas į išdėstytus teiginius, mano, kad Sprendimas yra motyvuotas, teisėtas ir pagrįstas, bei prašo Pareiškėjo skundą atmesti.

V

VTEK k o n s t a t u o j a:

Pagal Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo (toliau – VTEKĮ) 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą, VTEK prižiūri, kaip įgyvendinami Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas, Lobistinės veiklos įstatymas ir Kodeksas, teikia pasiūlymus dėl šių teisės aktų nuostatų tobulinimo ir įgyvendinimo, šiais klausimais priima sprendimus ir rekomendacijas.

VTEKĮ 24 straipsnio 1 dalis nustato, kad tyrimą pagal šio skirsnio nuostatas savo iniciatyva, pagal VTEK perduotą ar kitų pareiškėjų pateiktą pranešimą atlieka ir institucija ar įstaiga, kurioje

skundžiamas asmuo dirba, o kai pranešimas gautas dėl įstaigos vadovo, – šį vadovą į pareigas priimančias ar skiriančias subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių institucija. Šio skirsnio nuostatos (įskaitant teisę savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtą sprendimą skųsti VTEK vadovaujantis šio įstatymo 24¹ straipsniu) *mutatis mutandis* taikomos ir politikų elgesio tyrimams, atliekamiems pagal Valstybės politikų elgesio kodeksą. Pareiškėjas arba asmuo, dėl kurio veikos institucijoje ar įstaigoje yra atliktas tyrimas ir priimtas sprendimas, šio įstatymo 24¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų priimtus sprendimus, išskyrus atvejus, kai galimas valstybės tarnautojų ar pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo pažeidimas tiriamas kaip tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, gali skųsti VTEK per vieną mėnesį nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo arba įteikimo dienos (išskyrus Seimo Etikos ir procedūrų komisijos priimtus sprendimus).

Vadovaudamasi VTEKĮ 24¹ straipsnio 13 dalimi, VTEK, išnagrinėjusi skundą, priima sprendimą patenkinti skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą ar jo dalį arba įpareigoti skundžiamą sprendimą priėmusią instituciją ar įstaigą įvykdyti VTEK nurodymą, taip pat atmesti skundą kaip nepagrįstą.

VTEK sprendimas per 5 darbo dienas nuo priėmimo dienos išsiunčiamas pareiškėjui, asmeniui, dėl kurio veikos buvo priimtas sprendimas, ir skundžiamą sprendimą priėmusiai institucijai ar įstaigai (VTEKĮ 24¹ straipsnio 15 dalis). VTEK nesuteikta teisė VTEKĮ 24¹ straipsnio 13 dalies nuostatų tvarka priimtus sprendimus skelbti ar įpareigoti skelbti viešai.

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos: savivaldybių tarybose – savivaldybių tarybų sprendimu iš jų narių ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų sudarytos etikos komisijos. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų komisijų darbo ir sprendimų priėmimo tvarką vadovaujantis šiuo kodeksu nustato institucijų, kurios jas sudarė, veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai (Kodekso 6 straipsnio 3 dalis).

Valstybės politiko elgesio tyrimas Komisijoje gali būti pradėtas, kai yra gautas fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas apie valstybės politiko galbūt padarytą šiame kodekse nustatytų valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą, taip pat, kai visuomenės informavimo priemonėse paskelbta pagrįsta informacija apie valstybės politiko galimai padarytą pažeidimą (Kodekso 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai). Minėtieji pagrindai tyrimui valstybės politiko atžvilgiu pradėti yra numatyti ir Komisijos veiklos nuostatų (toliau – Nuostatai) 23 punktu.

Valstybės politiko elgesio tyrimas pradedamas ne vėliau kaip per 10 dienų nuo Kodekso 7 straipsnio 1 dalyje nurodyto pagrindo atsiradimo (Kodekso 7 straipsnio 2 dalis, Nuostatų 24 punktas).

Kodekso 7 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad Komisija per 3 dienas nuo tyrimo pradžios surašo laisvos formos pranešimą, kuriuo informuoja valstybės politiką apie pradėtą jo elgesio tyrimą ir jo teises, pateikia turimus duomenis apie galbūt padarytą pažeidimą ir prašo valstybės politiko iki šio pranešimo nurodytos datos pateikti rašytinį paaiškinimą. Komisija šį pranešimą valstybės politikui įteikia asmeniškai arba išsiunčia paštu.

Pagal Kodekso 9 straipsnį, valstybės politiko elgesio tyrimą atlikusi Komisija gali priimti šiuos sprendimus:

- 1) konstatuoti, kad valstybės politikas nepažeidė šiame kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytų valstybės politiko elgesio principų ar reikalavimų (Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 1 punktas);
- 2) konstatuoti, kad valstybės politikas pažeidė šiame kodekse ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytus valstybės

politiko elgesio principus ar reikalavimus (Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 3 punktas);

3) rekomenduoti valstybės politikui suderinti savo elgesį ar veiklą su šiame kodekse ar institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytais valstybės politikos elgesio principais ar reikalavimais (Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas);

4) rekomenduoti viešai atsiprašyti (Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 5 punktas);

5) įtarus esant nusikalstamos veikos požymių, perduoti medžiagą ikiteisminio tyrimo įstaigoms ar prokuratūrai (Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 6 punktas).

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų komisijų priimti sprendimai gali būti skundžiami Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai per vieną mėnesį nuo sprendimo paskelbimo arba jo įteikimo valstybės politikui, dėl kurio yra priimtas sprendimas, dienos (Kodekso 10 straipsnio 1 dalis).

Dėl Pareiškėjo pažeidimo sudėties bei atsakomybės už jį taikymo pagrįstumo

Kodekso 1 straipsniu yra įtvirtinta šio teisės akto paskirtis ir uždaviniai – įgyvendinti konstitucinį valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms principą, plėtoti demokratinę valdymą, didinti visuomenės pasitikėjimą valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis, skatinti valstybės politikų ir kandidatų į valstybės politikus atsakomybę už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei. Šis kodeksas reglamentuoja valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principų ir reikalavimų pagrindus, taip pat priemones, užtikrinančias valstybės politikų elgesio kontrolę ir atsakomybę už šio kodekso nuostatų pažeidimus (Kodekso 1 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Kodekso 4 straipsniu įvardijami valstybės politikų elgesio principai, kuriais jie privalo vadovautis viešajame gyvenime: pagarba žmogui ir valstybei, teisingumas, sąžiningumas, skaidrumas ir viešumas, padorumas, **pavyzdingumas**, nesavanaudiškumas, nešališkumas ir atsakomybė. **Pavyzdingumo** principas reiškia, kad politikas deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų.

Šiame kontekste paminėtina, kad poveikio priemonių, numatytų Kodekso 9 straipsnyje taikymas savivaldybės tarybos nariams, kaip ir kitiems valstybės politikams, nėra įstatymo tikslas ir savivaldybių tarybų Etikos komisijos paskirtis. Pagrindiniai Kodekso tikslai yra siejami su visuomenės pasitikėjimo valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis didinimu, valstybės politikų atsakomybės už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei skatinimu. Etikos komisijų veikla yra viena iš priemonių, užtikrinančių valstybės politikų elgesio kontrolę, todėl neatsitiktinai į jų darbą įstatymo leidėjas reikalauja įtraukti gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovus. Etikos komisijos sprendimais tikrinama, ar valstybės politikų elgesio ribos nebuvo peržengtos, ir taip užkertamas kelias kitiems pažeidimams ateityje kilti (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-396-1062/2018*).

Skundžiamu sprendimu Komisija taikė Kodekso 9 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktais nustatytas poveikio priemones ir nusprendė, kad Pareiškėjas pažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte įtvirtintą pavyzdingumo principą. Tačiau, nei iš Sprendimo, nei 2020 m. liepos 23 d. ir 2020 m. rugpjūčio 10 d. vykusių Komisijos posėdžių protokolų ar net jų eigą fiksuojančių garso įrašų nėra aišku, kokiais konkrečiais argumentais remiantis, Pareiškėjo veika buvo įvertinta, kaip pažeidžianti valstybės politikų elgesio principus.

Pastebėtina, kad Kodekso nuostatų pažeidimų tyrimas turėtų užtikrinti ir saugoti savivaldybės tarybos nario pareigų prestižą. Etikos pažeidimo konstatavimas suponuoja išvadą, kad asmens pareigų vykdymas nesuderinamas su šių pareigų prestižu. Taigi drausminės atsakomybės, kuriai atsirasti nėra nustatytas konkretus veikų ar pažeidimų sąrašas, taikymas kiekvienu atveju susijęs su vertinimu, ar konkrečiu atveju yra daromi pažeidimai, nesuderinami su konkrečiomis pareigomis (pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-935-602/2020*).

Aptariamu atveju toks vertinimas nebuvo atliktas. Sprendime nesama duomenų, kokios nustatytos faktinės aplinkybės ir kokia apimtimi sudaro prielaidas bei sąlygas pripažinti, kad Pareiškėjas pažeidė Kodekso nuostatas. Neatskleistas pažeidimo turinys, nepateikiami objektyvūs įrodymai, leidžiantys pagrįsti tokį vertinimą.

Remiantis VTEK turimos bylos medžiaga, matyti, kad 2020 m. rugpjūčio 10 d. vykusio Komisijos posėdžio metu buvo keliamas klausimas, ar esama įrodymų, leidžiančių pagrįsti Pareiškėjo frazę, kad „meras uždraudė, nes <...>“. Teigta, kad Pareiškėjas savo raštu Komisijai teiktame paaiškinime tokių duomenų nepateikė, kas suponuoja išvadą, kad įrodinėjimo našta buvo perkelta Pareiškėjui. Atkreiptinas dėmesys, kad Kodekse tokia pareiga Pareiškėjui nėra nustatyta. Remiantis Kodekso 7 straipsnio 8 dalies 1 punkto nuostata, valstybės politikas, kurio elgesys tiriamas, turi teisę teikti Komisijai paaiškinimus, prašymus ir įrodymus, tačiau tai nereiškia, kad jo veiką vertinantis subjektas veikia pasyviai.

Svarbu paminėti, kad vienas iš atliekamo tyrimo požymių yra pakankamas įrodymų, leidžiančių pagrįsti ar paneigti Pareiškėjo veikų vertinimą, surinkimas. Atlikdama tyrimą, Komisija turi teisę: apklausti valstybės politiką, kurio elgesys tiriamas, bei kitus asmenis, susijusius su valstybės politikos tiriamu elgesiu ar politine veikla; apklausti skundo autorių ir išsiaiškinti apie jo žinomą informaciją apie valstybės politikos galimai padarytą šiame kodekse nustatytų valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą; teisės aktų nustatyta tvarka susipažinti su reikiama dokumentais ir gauti jų nuorašus (kopijas) bei kitą tyrimui reikalingą informaciją; pasitelkti specialistų (Kodekso 7 straipsnio 3 dalies 1, 2, 3 ir 5 punkto nuostatos), tačiau šios galimybės nebuvo panaudotos.

Nors Pareiškėjas 2020 m. rugpjūčio 5 d. pateikė Komisijai paaiškinimą, kuriame nurodė, kad jam paskambino Savivaldybės meras ir „<...> priekaištaudamas ėmė teirautis, kas nusprendė, kad UAB „Plungės autobusų parkas“ vežtų keleivius nemokamai“. Pareiškėjas teigė, kad „[Savivaldybės meras] liejo piktus kaltinimus [Savivaldybės] administracijos direktoriui Mindaugui Kaunui, UAB „Plungės autobusų parkas“ valdybai, savivaldybės specialistui Evaldui Jankauskui <...> buvo noras areštuoti valdybos narių turtą, specialistui *padaryti* neeilinę atestaciją ir kažkaip nubauti už klaidą“, t.y. įvardijo priežastį, kodėl, jo manymu, nemokama keleivių vežimo Plungės rajono savivaldybėje paslauga buvo panaikinta Savivaldybės mero iniciatyva, ir įvardijo konkrečius asmenis, kurie galbūt galėtų patvirtinti tokią Pareiškėjo poziciją, tačiau šie duomenys nebuvo patikrinti. Nebuvo nustatytas Pareiškėjo minėtojo pokalbio telefonu su Savivaldybės meru egzistavimo faktas, Pareiškėjo įvardyti liudininkai neapklausti, taip pat neišsiaiškinta, kieno iniciatyva buvo atšauktas leidimas UAB „Plungės autobusų parkas“ rajono keleivius vežti nemokamai. Taigi nebuvo surinkta ir nustatyta pakankamai įrodymų, leidžiančių pagrįsti ar paneigti Pareiškėjo paaiškinime nurodytas aplinkybes, todėl kartu lieka neaišku, kokiais teisiškai reikšmingais faktiniais duomenimis yra grindžiamas ginčo aplinkybių vertinimas, o Pareiškėjo veika pripažinta kaip nesuderinama su Kodekso nuostatų reikalavimais.

Kiekvieno individualaus ginčo atveju turi būti nustatytos tam ginčui išspręsti reikšmingos aplinkybės, kurias tokį ginčą sprendžiantis subjektas privalo įvertinti pagal atitinkamus teisinius santykius reglamentuojančias teisės normas. Nagrinėjant ginčo aplinkybes, būtina aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, įvertinti kiekvieną jų atskirai ir sujungti visus reikšmingus faktus į loginę visumą. Tik po to galima daryti apibendrinančias išvadas, kurios turi būti vienareikšmės, tikslios ir logiškos. Ir tik tokiomis išvadomis pagrįstu administraciniu teisės aktu asmeniui, kuriam jis taikomas, galima sukurti, panaikinti ar pakeisti jo subjektines teises ir pareigas. Aptariamu atveju Sprendimo motyvacijos trūkumas akivaizdžiai sukliudė Pareiškėjui suprasti atitinkamų santykių esmę, identifikuoti jo teisių pasikeitimą ir atsiradusias pareigas. Be to, kaip jau buvo minėta, savivaldybių Etikos komisijos sprendimais tikrinama, ar valstybės politikų elgesio ribos nebuvo peržengtos, ir taip užkertamas kelias kitiems pažeidimams kilti ateityje, tačiau skundžiamame Sprendime nėra pateiktas aiškus ir išsamus vertinimas, kad Tarybos nario elgesys konkrečiu atveju

buvo nesuderinamas su valstybės politikų elgesio principais, nebuvo padarytos aiškios išvados, kad taikoma poveikio priemonė yra būtina ir adekvati.

Dėl individualiam administraciniam aktui keliamų reikalavimų

Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka (Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos).

Minėtų bendrųjų individualaus administracinio akto turinio reikalavimų privalo paisyti ir skundžiamą Sprendimą priėmusi Komisija.

Administracinių teismų praktikoje, aiškinant Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas yra konstatuota, kad akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus. (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A556-336/2011*).

Administracinių teismų praktikoje šiuo klausimu konstatuota ir tai, kad viešojo administravimo subjekto priimtas individualus administracinis aktas turi būti suformuluotas taip, jog asmenys, kuriems yra skirtas aktas, suprastų santykių esmę ir turinį bei galėtų įgyvendinti reikalavimus, kuriuos nustato aktas. Dėl to viešojo administravimo subjektas privalo tiksliai ir aiškiai suformuluoti reikalavimus, nurodyti teisės normas ir aplinkybes, kuriomis rėmėsi, priimdamas individualų administracinį aktą. Jei viešojo administravimo subjektas ginčijamame akte nenurodo teisinio, faktinio pagrindo ar aktą suformuluoja taip, kad akto adresatams tampa neįmanoma įgyvendinti įpareigojimų, kuriuos nustato aktas, individualus administracinis aktas turi būti naikinamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-2124/2013, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014, 2015 m. birželio 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A1234-520/2015*).

Iš šio teisinio reglamentavimo matyti, kad individualiam administraciniam aktui be reikalavimo nurodyti teisės normas ir aplinkybes, kuriomis viešojo administravimo subjektas rėmėsi, priimdamas individualų administracinį aktą, taikomas ir akto aiškumo bei suprantamumo kriterijus, asmenų, kuriems jis skirtas atžvilgiu.

Minėtųjų Viešojo administravimo įstatymo nuostatų požiūriu vertinant skundžiamą Sprendimą, matyti, kad Pareiškėjo elgesio klausimas buvo svarstomas Savivaldybės mero pranešimo pagrindu, kad vertinama konkreti socialinio tinklo *Facebook* Savivaldybės paskyroje Pareiškėjo pateikta frazė: „meras uždraudė, nes rado „kabliukų“ įstatymuose. Bet liepos gale bus tarybos posėdis, ištaisysim klaidas ir tada tikrai nebeliks klausimų“. Tačiau, skundžiamo Sprendimo dalyje, kurioje turėtų būti pateiktas Pareiškėjo veikos vertinimas ir motyvai, nepateikiami jokie teisiniai argumentai, leidžiantys pagrįsti arba paneigti rezoliucinėje dalyje pateikiamą sprendimą, kad Pareiškėjas pažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punktą.

Pareiškėjas yra politikas, tai yra asmuo, aktyviai dalyvaujantis visuomenės gyvenime, gaunantis visuomenės pasitikėjimo ir atstovavimo viešajam interesui įgaliojimą – per politinį mandatą, galių delegavimą, platų socialinį pripažinimą ir pasitikėjimą, dėl to vien tik konstatavimas, kad pareiškėjas nesilaikė ar pažeidė teisės aktų nuostatas, pareiškėjui atitinkamai sukeltos

neigiamos pasekmės tolimesnei jo politinei veiklai. Šiuo atveju dėl priimto ginčijamo sprendimo pareiškėjas atsiduria blogesnėje padėtyje su tais politikais, kurių atžvilgiu nėra priimtas toks sprendimas, be to, ginčijamas sprendimas pareiškėjui gali užkristi kelią ateityje užimti tas pareigas, kuriose reikalaujama nepriekaištingos reputacijos (*Lietuvos vyriausiosios administracinės teisės 2014 m. sausio 13 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A662-2370/2013*).

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas buvo pripažintas pažeidęs Kodekso ar kitų jo veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas. Skundžiamas Sprendimas gali turėti įtakos jo reputacijai ir sukelti tam tikrų abejonių dėl nepriekaištingo jo elgesio. Todėl, Komisija, priimdama Sprendimą turėjo pareigą aiškiai ir nedviprasmiškai įvardyti, kokiais argumentais yra pagrįstas Pareiškėjo elgesio, kaip nesuderinamo su Kodekso nuostatomis, vertinimas, tačiau tai skundžiamame Sprendime nėra atskleista.

VTEK dar 2019 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. KS-271 patvirtino rekomendacijas Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų Etikos komisijoms dėl jų priimamų sprendimų įforminimo. Siekdama, kad savivaldybių tarybų etikos komisijų priimami sprendimai turinio ir formos prasme atitiktų teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimus, VTEK rekomendavo priimamus sprendimus įforminti atskiru dokumentu ir jį išdėstyti taip:

1) įžanginėje sprendimo dalyje nurodyti: sprendimo priėmimo datą ir vietą; komisijos pavadinimą; komisijos sudėtį; asmens, kurio veikla tiriama, vardą, pavardę ir pareigas; tiriamus asmens veiksmus (tyrimo dalyką); teisės aktus ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis vadovaujantis pradėtas tyrimas dėl asmens veiksmų;

2) aprašomojoje-motyvuojamojoje sprendimo dalyje nurodyti: komisijos nustatytas faktines aplinkybes; asmens, kurio veikla tiriama, ir (ar) jo atstovo teiktus paaiškinimus, prašymus ir pan.; įrodymus, kuriais grindžiamos komisijos išvados; argumentus, dėl kurių atmetami tam tikri tiriamo asmens išsakyti teiginiai, kilusios pagrįstos abejonės, kurių pagrindu buvo pradėtas tyrimas; nuorodas į konkrečius teisės aktus ir šių aktų nuostatas, kurios buvo taikomos tiriant;

3) rezoliucinėje sprendimo dalyje nurodyti: komisijos išvadą dėl svarstomo asmens veiksmų, teisės aktą ir konkrečią teisės akto nuostatą, kuria vadovaujantis priimtas sprendimas; informaciją apie komisijos išvados paskelbimo būdą ir vietą bei įteikimą suinteresuotiems asmenims, sprendimo apskundimo tvarką.

Aptariamam atveju skundžiamas Sprendimas formos prasme buvo įformintas tinkamai, tačiau jo turinys nėra pakankamas. Jame neatskleista Pareiškėjo veikos sudėtis, neaprašyti turimi įrodymai, kuriais grindžiamos Komisijos išvados, neįvardyti argumentai, dėl kurių atmetami Pareiškėjo teiktame paaiškinime išsakyti teiginiai, taip pat nepateiktas Pareiškėjo veikos atitiktis Kodekso 4 straipsnio 6 punkto nuostatomis teisinis vertinimas ir kvalifikavimas.

Minėtieji skundžiamo Sprendimo turinio trūkumai yra reikšmingi pripažinti, jog Sprendimas neatitinka individualiam administraciniam aktui keliamų reikalavimų: jame nepateiktas pakankamas ir aiškus faktinės argumentacijos bei pagrindinių motyvų išdėstymas, neįvardyta, kokia konkrečiai Pareiškėjo veika rezoliucinėje dalyje yra vertinama teisės aktų požiūriu. Visa tai sudaro pagrindą teigti, kad galutinis tikslas – valstybės politiko veiksmų suderinamumo su Kodekse numatytais elgesio principų ir nuostatų reikalavimais klausimas, liko neišspręstas.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, nustatytus materialiosios teisės normų taikymo pažeidimus ir trūkumus, ginčijamą Sprendimą laikyti teisėtu ir pagrįstu nėra teisinio pagrindo, todėl Pareiškėjo skundas tenkintinas ir ginčijamas Sprendimas naikintinas.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktais bei 24¹ straipsnio 13 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ž i a:

Patenkinti visą Pareiškėjo Roberto Endriko skundą ir panaikinti Plungės rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijos 2020 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą Nr. TK-61 „Dėl Plungės rajono

savivaldybės tarybos nario Roberto Endriko elgesio“.

VTEK, kaip privalomos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir terminais.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Sakalauskas

Komisijos narys

Virginijus Kanapinskas

Komisijos narė

Evelina Matulaitienė

Komisijos narys

Antanas Šenavičius

Komisijos narys

Martinus Žaltauskas